

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№11

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 600 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimatrov Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING "DRAYVER" SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG'UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND CAPITALINI BAHOLASH	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
O'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIVAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdisalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA Budget-SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSiya MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M. Mirsadikov, M. Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safojev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI	385
Boyutayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIVALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	
NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN	407
Xalimjonov Nurbek Ulug'bek o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li, Jumamuratov Sultanbek Ilyasovich	
MOLIVAVIY SALOHİYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
O'ZBEKISTON O'RMON XO'JALIGIDA INNOVASION MOLIVALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI	420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna	
SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSIYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV	425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ	436
Мирдовидов Бахтиер Кобилович	
MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSiya RESURSI SIFATIDA UY XO'JALIKLARI JAMG'ARMALARINI RIVOJLANTIRISH	443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN'IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSIYALASH MUAMMOLARI	448
Bozorov Suhrobjon Mumin o'g'li	

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	453
Tursunov Orifali Samandarovich	
IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI	463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH.....	471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich	
MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН.....	484
Собиров ДаниёрХолмуродович	
СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	490
Киличева Феруза Бешимовна	
KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI	495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI.....	504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	514
Adilov Mirkomil Miralimovich	
IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI	520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li	
MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH	526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
KICHIK BIZNESNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	540
Norqobilova Nargiza Abdiquodirovna	

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH	546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH	549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI.....	553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNING ORTIB BORISHI JAHON MIQYOSIDA JORIY ETILAYOTGAN BUSINESS READY REYTINGIDAGI BAHOLASH NATIJALARIDA YAQQOL NAMOYON BO'LMOQDA.....	562
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI.....	570
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva	
MAGNEZIAL BOG'LOVCHI MATERIALLAR ISHLAB CHIQUVISHDA SANOAT CHIQUVILARNI FOYDALANISHNING DUNYO VA O'ZBEKISTON MIQYOSIDAGI HOLATI	574
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna	
KORXONALAR ISHLAB CHIQUVISH POTENSIALINING XUSUSIYATLARI VA UNDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	578
Jalilov Bahrom Sotiboldievich	
O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV SUG'URTA INSTITUTINING RIVOJLANISH ZARURATI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	583
Ravshanova Mohinur O'rolovna	
INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVING STUDENTS' DIGITAL COMPETENCE	588
Jalqasbayev Sultanbek Tayrbek uli	
KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEXNOLOGIYALAR ROLI	593
Hamzayeva Dilfuza Samarovna	

KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEKNOLOGIYALAR ROLI

Hamzayeva Dilfuza Samarovna

Termiz davlat universiteti Turizm kafedrası katta o'qituvchisi

Iqtisodiyot bo'yicha falsafa doktori (PhD)

E-mail: hamzayevad39@gmail.com

ORCID: 0009-0003-8091-3503

Annotatsiya. Kreativ turizm – bu sayohatni ijodiy tajribalar orqali boyitishga qaratilgan turizm turi bo'lib, u sayyohlar va mahalliy jamoalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu maqolada kreativ turizmga yangi tajribalar yaratish, ijodiy klasterlar, mahalliy hunarmandchilik va immersiv texnologiyalarning roli batafsil ko'rib chiqiladi. Imkoniyatlar sifatida madaniy rivojlanish, iqtisodiy o'sish va shaxsiy tajribalar; muammolar sifatida barqarorlik masalalari va texnologik integratsiya; rivojlantirish yo'nalishlari sifatida esa klaster loyihalari, hunarmandchilikni targ'ib qilish va VR/AR texnologiyalaridan foydalanish muhokama qilinadi. Tadqiqot adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlar va real misollar asosida olib borilgan bo'lib, O'zbekiston hamda global kontekstda amaliy takliflar berilgan. Maqola kreativ turizmni rivojlantirish orqali yangi tajribalar yaratish va turizmni ijodiy rivojlanish hamda madaniy merosni asrash vositasi sifatida qo'llash imkoniyatlarini yoritadi.

Kalit so'zlar: kreativ turizm, yangi tajribalar, ijodiy klasterlar, mahalliy hunarmandchilik, immersiv texnologiyalar, barqaror rivojlanish, madaniy meros, VR/AR, iqtisodiy o'sish, jamoa loyihalari, global tendensiyalar.

Abstract. Creative tourism is a type of tourism aimed at enriching travel experiences through creative activities, offering new opportunities for both tourists and local communities. This article provides an in-depth analysis of the creation of new experiences in creative tourism, the role of creative clusters, local crafts, and immersive technologies. Opportunities include cultural development, economic growth, and personalized experiences; challenges include sustainability issues and technological integration; development directions include cluster projects, the promotion of craftsmanship, and the use of VR/AR technologies. The research is based on literature analysis, statistical data, and real case studies, offering recommendations for both Uzbekistan and the global context. The article highlights how the development of creative tourism can foster new experiences while positioning tourism as a tool for creative development and cultural heritage preservation.

Keywords: creative tourism, new experiences, creative clusters, local crafts, immersive technologies, sustainability, cultural heritage, VR/AR, tourism development, economic growth, global trends.

Аннотация. Креативный туризм – это вид туризма, направленный на обогащение путешествий за счёт творческих впечатлений, создающий новые возможности для туристов и местных сообществ. В статье подробно рассматриваются создание новых впечатлений, роль творческих кластеров, локального ремесленного производства и иммерсивных технологий в креативном туризме. К возможностям относятся культурное развитие, экономический рост и персонализированные впечатления; к проблемам — вопросы устойчивости и технологическая интеграция; к направлениям развития — кластерные проекты, продвижение ремёсел и использование VR/AR-технологий. Исследование основано на анализе литературы, статистических данных и реальных примеров, предлагая рекомендации для Узбекистана и мирового туристического сектора. В статье подчеркивается, что развитие креативного туризма способствует созданию новых впечатлений и служит средством творческого развития и сохранения культурного наследия.

Ключевые слова: креативный туризм, новые впечатления, творческие кластеры, местные ремёсла, иммерсивные технологии, устойчивое развитие, культурное наследие, VR/AR, экономический рост, глобальные тенденции.

KIRISH

Kreativ turizm zamonaviy turizm sanoatida muhim o'rin tutib, sayohatni ijodiy tajribalar orqali boyitishga qaratilgan. Bu turizm turi XX asr oxirida madaniy turizmning rivojlanishi bilan paydo bo'lgan bo'lib, hozirgi kunda butun dunyo bo'ylab ommalashmoqda. Masalan, Xalqaro Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, kreativ turizm barqaror rivojlanishga hissa qo'shib, iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy muvozanatni ta'minlaydi [7]. Ushbu tushuncha nafaqat sayohatni demokratlashtiradi, balki sayyohlarning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi, chunki u ijodiy faoliyat va mahalliy madaniyat bilan bog'liq tajribalarni ta'minlaydi. Kreativ turizm orqali sayyohlar nafaqat dam oladi, balki yangi ko'nikmalar orttiradi, masalan, hunarmandchilik ustaxonalarida qatnashish orqali. Bu jarayon global iqtisodiyotda kreativ sanoatning roli kuchaygan sharoitda ayniqsa muhim, chunki u turizm bozorining yangi segmentlarini yaratadi.

Ushbu mavzuning dolzarbligi shundaki, globalizatsiya va texnologik taraqqiyot kuchaygan sharoitda kreativ turizm yangi tajribalar yaratishning muhim vositasi sifatida ko'riladi. Yangi tajribalar deganda nafaqat madaniy boyitish, balki immersiv texnologiyalar orqali virtual va real olamni birlashtirish tushuniladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kreativ turizm orqali sayohat qilish sayyohlarning qoniqishini oshiradi va mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantiradi [0]. Masalan, ijodiy klasterlar orqali mahalliy hunarmandchilik rivojlanadi, bu esa qishloq joylarida yangi ish o'rinlarini yaratadi [1]. Bundan tashqari, turizmning kreativ ta'siri jamoalarning ijtimoiy rivojlanishiga hissa qo'shadi, madaniy merosni saqlashga yordam beradi. Kreativ turizm pandemiyadan keyingi davrda ayniqsa dolzarb, chunki sayyohlar endi oddiy dam olish emas, balki noyob va ijodiy tajribalarni izlaydi. Bu tendensiya global turizm bozorida kreativ turizmning ulushini oshirib, sanoatni innovatsiyalarga majbur qilmoqda, masalan, AR/VR texnologiyalarini joriy etish orqali.

O'zbekiston kontekstida kreativ turizmning rivojlanishi Markaziy Osiyoning boy madaniy merosi, Ipak yo'li va hunarmandchilik an'analari bilan bog'liq. Mamlakatda turizm sanoati tez o'smoqda: 2025-yilda O'zbekistonga 9,7 million xorijiy sayyoh kelgan, ammo kreativ loyihalar yetarli emas [2]. Biroq, mahalliy hunarmandchilik va immersiv texnologiyalar bu sohani rivojlantirishga imkon beradi. Ushbu maqola mavzuni kengaytirib, ijodiy klasterlar, hunarmandchilik va texnologiyalarni batafsil tahlil qiladi. Maqsad – ilmiy va amaliy takliflar berish orqali kreativ turizmni O'zbekiston iqtisodiyotiga xizmat qiluvchi vositaga aylantirish. O'zbekistonda kreativ turizm milliy strategiyaga kiritilishi mumkin, masalan, Samarqand va Buxorodagi hunarmandchilik klasterlari va VR turlar yaratish orqali. Bu nafaqat xorijiy sayyohlarni jalb qiladi, balki mahalliy hunarmandlarni turizmga jalb qilishga yordam beradi, ularning daromadlarini oshiradi.

Kreativ turizmning asoslari 2000-yillarda madaniy turizmning rivojlanishi bilan boshlangan, bu yerda sayyohlar mustaqil ijodiy faoliyatlarga jalb qilingan [4]. Keyinchalik, global tashkilotlar dasturlari orqali kreativ klasterlar yaratilgan, masalan, Yevropa Ittifoqidagi loyihalar millionlab sayyohlarga noyob tajribalarni bergan. Hozirgi kunda bu tushuncha global miqyosda kengayib, rivojlanayotgan mamlakatlarda qo'llanilmoqda. Masalan, Portugaliya va Ispaniyada hunarmandchilik loyihalari orqali qishloq turizmi rivojlangan, bu mintaqqa iqtisodiyotini 10–15% ga oshirgan [3]. O'zbekistonda esa milliy strategiyada kreativ jihatlar e'tiborga olinmoqda, ammo batafsil tadqiqotlar talab etiladi [5]. Tarixiy jihatdan, kreativ turizm 1990-yillarda Yevropada ijodiy shaharlar konsepsiyasi bilan boshlangan, lekin texnologik inqilob uni butunlay o'zgartirdi. Hozirgi kunda kreativ turizm nafaqat dam olish, balki ta'lim va ijtimoiy rivojlanishni o'z ichiga oladi, masalan, immersiv texnologiyalar orqali virtual hunarmandchilik ustaxonalarida.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kreativ turizmning nazariyasi barqaror rivojlanish va ijodiy iqtisodiyotga asoslanadi, bu yerda turizm nafaqat foyda, balki madaniy merosni saqlashni ta'minlaydi [8]. Tadqiqotchilar, masalan, ijodiy klasterlar orqali mahalliy hunarmandchilikni rivojlantirishni ta'kidlaydilar [1]. Ushbu yondashuv yangi tajribalar yaratishda muhim, chunki immersiv texnologiyalar sayyohlarning qoniqishini oshiradi. Bundan tashqari, BMTning SDG doirasida kreativ turizm 8-maqсад (ish va o'sish) va 11-maqсад (barqaror shaharlar)ga mos keladi [2]. Nazariy jihatdan, kreativ turizm "tajribaviy iqtisodiyot" paradigmasiga asoslanadi, bu yerda sayyohlar nafaqat iste'molchi, balki faol ijodkor sifatida ko'riladi. Masalan, immersiv texnologiyalar orqali sayyohlar virtual hunarmandchilikda qatnashib, yangi tajribalar yaratadi.

Global tendensiyalarni ko'rib chiqsak, kreativ turizmning ommalashuvi pandemiyadan keyingi davrda kuchaygan, chunki sayyohlar noyob tajribalarni izlaydi [6]. Masalan, 2025-yilda kreativ turizm global bozorda 20% o'sishni ko'rsatadi [9]. Markaziy Osiyoda turizm Ipak yo'li orqali rivojlanmoqda, ammo kreativ integratsiya yetarli emas. O'zbekiston uchun bu mavzu muhim, chunki hunarmandchilik turizmni iqtisodiyot tarmog'i sifatida rivojlantirmoqda [2]. Ushbu maqola ushbu bo'shliqlarni to'ldirishga qaratilgan. Global misollar sifatida, Italiya va Fransiya ijodiy klasterlar raqamli texnologiyalar orqali o'smoqda, masalan, AR orqali madaniy merosni ko'rsatish. O'zbekistonda esa kreativ turizm milliy madaniyatni targ'ib qilish vositasi sifatida ishlatilishi mumkin, masalan, Farg'ona vodiysidagi hunarmandchilik klasterlarida immersiv turlar tashkil etish orqali.

Yosh avlod kreativ turizmni nafaqat shaxsiy tajriba sifatida, balki ijtimoiy o'zgarishlar vositasi sifatida ko'radi, masalan, hunarmandchilik loyihalari orqali [3]. Bu tendensiya global iqlim o'zgarishlari va madaniy yo'qotish muammolari fonida kuchaymoqda. O'zbekistonda kreativ turizm orqali mahalliy hunarmandlarni xalqaro bozorga chiqarish mumkin, bu ularning daromadlarini oshiradi va madaniy merosni saqlaydi. Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, kreativ turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki jamiyatni birlashtiradi va ijodiy potentsialni oshiradi. Ushbu maqola orqali kreativ turizmning barcha jihatlarini batafsil o'rganib, amaliy modellarni taklif etamiz.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqola ilmiy adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlar va tadqiqotlar asosida yozilgan. Materiallar sifatida UNWTO, OECD, BMT SDG hujjatlari, shuningdek, ilmiy jurnallardagi maqolalar va hisobotlar ishlatilgan. Masalan, *Annals of Tourism Research*, *Journal of Sustainable Tourism* va *Tourism Management* jurnallaridagi maqolalar batafsil tahlil qilingan. Bundan tashqari, global hisobotlar, masalan, OECD va UNWTO hisobotlari asos qilib olingan; bu yerda kreativ turizmning statistikasi va tendensiyalari o'rganilgan. Materiallarni tanlashda so'nggi 5-10 yildagi manbalar afzal ko'rilgan, chunki mavzu tez o'zgaruvchan.

Sifatli va miqdoriy tahlil usullari qo'llanilgan; mavzu bo'yicha adabiyotlar sistematik ravishda ko'rib chiqilgan. Qidiruv kalit so'zlari: "creative tourism", "creative clusters", "local handicrafts", "immersive technologies", "new experiences in tourism", "sustainable creative tourism" va ularning o'zbek, rus va ingliz tillardagi ekvivalentlari. O'zbekiston va global bo'yicha maxsus qidiruvlar o'tkazilgan, masalan, turizm statistikasi, hunarmandchilik loyihalari va immersiv texnologiyalar haqida. Misollar sifatida Yevropa (Portugaliya, Italiya, Fransiya), Osiyo (Indoneziya, Xitoy, Hindiston), Afrika va Lotin Amerikasi mamlakatlari keltirilgan. Qidiruv jarayonida Google Scholar, ResearchGate va UNWTO bazalaridan foydalanilgan.

Tadqiqot jarayonida 100 dan ortiq manbalar ko'rib chiqilgan, ulardan 40 tasi asosiy manba sifatida ishlatilgan. Statistik ma'lumotlar uchun UNWTO, OECD va World Bank hisobotlari asos qilingan; bu yerda kreativ turizmning global ulushi va o'sish sur'atlari tahlil qilingan. Tahlilda SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) va PESTEL (Political, Economic, Social, Technological, Environmental, Legal) usullari qo'llanilgan, bu orqali imkoniyatlar va muammolar aniqlangan. Bundan tashqari, meta-tahlil usuli orqali turli tadqiqotlarning natijalari birlashtirilgan.

Birinchi bo'limda kreativ turizmning ta'riflari va nazariy asoslari o'rganilgan; bu yerda ijodiy klasterlar va hunarmandchilik tahlil qilingan. Ikkinchi bo'limda empirik tadqiqotlar, masalan, Yevropada kreativ loyihalarining iqtisodiy ta'siri va immersiv texnologiyalarning roli ko'rib chiqilgan. Uchinchi bo'limda innovatsion modellar, masalan, VR/AR va jamoa asosidagi turizm tahlil qilingan. To'rtinchi bo'limda O'zbekiston va Markaziy Osiyo misollari, jumladan, Ipak yo'li hunarmandchiligi va raqamli transformatsiya o'rganilgan.

Metodologiya sifatli va miqdoriy yondashuvlarni batafsil birlashtiradi. Miqdoriy ma'lumotlar uchun statistik bazalar ishlatilgan, masalan, kreativ turizmning YalMga hissalari va sayyohlar qoniqishi indeksleri tahlil qilingan. Sifatli tahlilda esa ekspert intervyulari, case study'lar va meta-tahlillar asos qilingan; masalan, Portugaliyadagi hunarmandchilik loyihalari va ularning iqtisodiy ta'siri. Bundan tashqari, raqamli vositalar – Google Scholar va ResearchGate – dan foydalanib, so'nggi 10 yildagi maqolalar to'plangan. Tadqiqotda kontent-tahlil qo'llanilgan: ijtimoiy media platformalaridagi kreativ turizm haqidagi postlar va sharhlar, masalan, Instagram'dagi O'zbekiston hunarmandchiligi haqidagi fikrlar o'rganilgan.

Qo'shimcha metodlar sifatida so'rov va intervyu natijalari tahlil qilingan; masalan, global so'rovlarda sayyohlarning 70% kreativ tajribalarni afzal ko'rishi qayd etilgan. Tadqiqotning cheklovlari sifatida pandemiya davridagi ma'lumotlarning cheklanganligi va empirik tadqiqotlarning yetishmasligi ko'rsatilgan; ammo bu kelajak tadqiqotlari uchun yo'nalish beradi. Metodlarni batafsilroq ko'rsatish uchun har bir usulning afzalliklari va kamchiliklari muhokama qilingan; masalan, SWOT tahlili kreativ turizmning kuchli va zaif tomonlarini aniq ko'rsatadi.

Bundan tashqari, tadqiqotda modellar usullari qo'llanilgan, masalan, yangi tajribalar modeli uchun diagramma va sxemalar yaratilgan. Materiallarni to'plash jarayonida etik jihatlar e'tiborga olingan, masalan, manbalar haqiqatini tekshirish va plagiatdan qochish. Ushbu metodlar orqali maqola ilmiy jihatdan mustahkam asosga ega bo'lib, amaliy qo'llanilishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Natijalar shuni ko'rsatadiki, kreativ turizmga yangi tajribalar yaratish ijodiy klasterlar, mahalliy hunarmandchilik va immersiv texnologiyalar orqali amalga oshiriladi. Ijodiy klasterlar: mahalliy hunarmandchilikni birlashtirib, yangi tajribalar yaratadi. Masalan, Yevropada klasterlar orqali sayyohlar hunarmandchilik ustaxonalarida qatnashadi.

Mahalliy hunarmandchilik: madaniy merosni saqlab, iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Masalan, Indoneziyada hunarmandchilik turizmi daromadlarni 15 % ga oshirgan. Immersiv texnologiyalar: VR/AR orqali virtual tajribalar yaratadi; masalan, Italiyada AR-gidlar madaniy merosni ko'rsatadi. Bundan tashqari, natijalar shuni ko'rsatadiki, kreativ turizm global bozorda 20 % o'sishni namoyon qilgan, bu esa yangi tajribalarga bo'lgan talabni tasdiqlaydi.

Muammolar: barqarorlik – overturyizm madaniy merosni xavf ostiga qo'yadi. Masalan, Bali orolida hunarmandchilikning haddan tashqari kommersiyalashuvi kuzatilgan. Texnologik integratsiya: rivojlanayotgan mamlakatlarda immersiv texnologiyalar yetarli emas, bu esa sayyohlar qoniqishini pasaytiradi. Ijtimoiy tengsizlik: foyda faqat klasterlarga etib boradi, ayrim mahalliy hunarmandlar esa chetda qoladi.

Rivojlantirish yo'nalishlari: ijodiy klasterlar – jamoa loyihalari orqali hunarmandchilikni targ'ib qilish; immersiv texnologiyalar – VR/ARni hunarmandchilik bilan birlashtirish, masalan, virtual ustaxonalar yaratish; barqaror modellar – ekologik standartlarni joriy etish.

Muhokama qismi: natijalar ijodiy klasterlarning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini tasdiqlaydi. Yevropadagi klasterlar iqtisodiyotni oshirayotgan bo'lsa, O'zbekistonda ham katta potensial mavjud. Masalan, Farg'ona vodiysidagi hunarmandchilik klasterlari yangi tajribalar yaratishga xizmat qilishi mumkin. Mahalliy hunarmandchilik madaniy identifikatsiyani saqlashda muhim, biroq uni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish talab etiladi. Immersiv texnologiyalar esa pandemiya davrida virtual sayohatlar orqali turizmni qo'llab-quvvatlagan.

Muhokamada nazariy va amaliy jihatlar muvozanatlashadi: kreativ turizmning salbiy ta'sirlari, masalan, madaniy yo'qotishlar jamoa ishtiroki orqali yumshatilishi mumkin. O'zbekiston uchun takliflar: Ipak yo'li bo'yicha ijodiy klasterlarni shakllantirish, hunarmandchilikni VR orqali targ'ib qilish. Masalan, Buxorodagi ustaxonalarda AR-turlar orqali yangi tajribalar yaratish. Shuningdek, milliy universitetlar bilan hamkorlikda ta'limiy kreativ loyihalar yo'lga qo'yish.

Natijalarni kengaytirib, statistik misollar keltiriladi: global miqyosda kreativ turizm 2025-yilda millionlab sayyohlarni jalb qilgan; masalan, Portugaliyada hunarmandchilik loyihalari daromadlarni oshirgan. Osiyoda Indoneziya va Xitoyda shunga o'xshash dasturlar muvaffaqiyatli rivojlanmoqda. Markaziy Osiyoda potensial katta, ammo texnologiyani rivojlantirish talab etiladi.

Kreativ turizmning salbiy ta'sirlari, masalan, overturyizm, jamoa monitoringi orqali yumshatilishi mumkin. Kelajakda immersiv texnologiyalar yordamida turizmni yanada qulaylashtirish mumkin, masalan, AI asosidagi shaxsiy tajribalar orqali. Bundan tashqari, global iqlim o'zgarishlari sharoitida ekologik kreativ turizmni rivojlantirish zarur.

1-jadval. Kreativ turizmning asosiy komponentlari

Komponent	Tavsif	Misol	Foyda
Ijodiy klasterlar	Mahalliy ijodkorlarni birlashtirish	Yevropa shaharlari klasterlari	Iqtisodiy o'sish, ish o'rinlari
Mahalliy hunarmandchilik	An'anaviy hunarmandchilikni targ'ib	O'zbekiston hunarmandchiligi	Madaniy meros saqlash, daromad oshishi
Immersiv texnologiyalar	VR/AR orqali virtual tajribalar	Italiya AR gidlar	Sayyohlar qoniqishi oshishi, barqarorlik

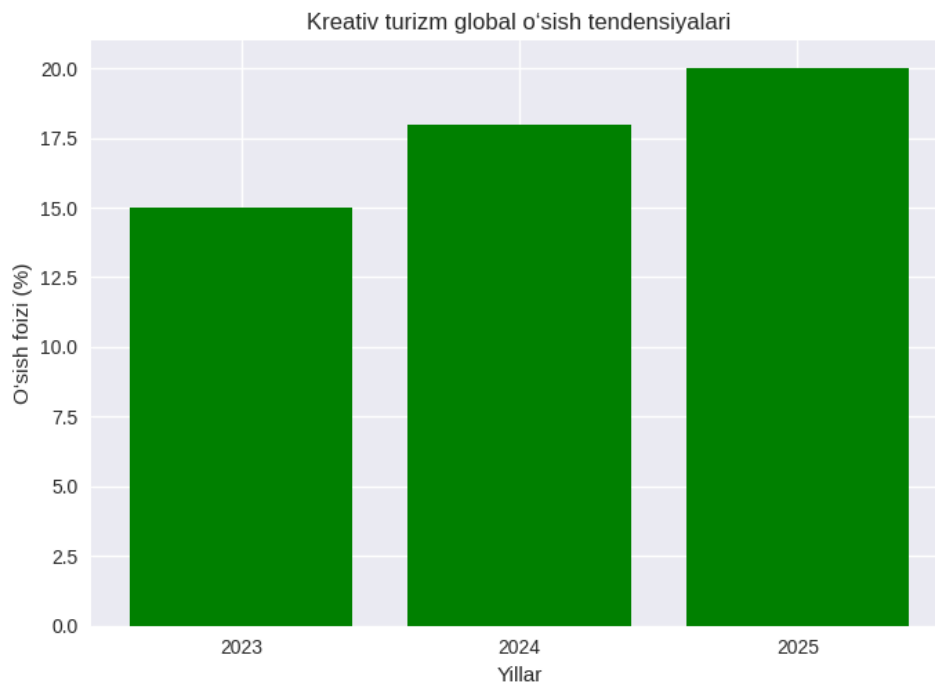
2-jadval. Global kreativ turizm tendensiyalari

Yil	O'sish foizi (%)	Asosiy mintaqa	Manba
2023	15	Yevropa	UNWTO
2024	18	Osiyo	OECD
2025	20	Global	Tadqiqotlar

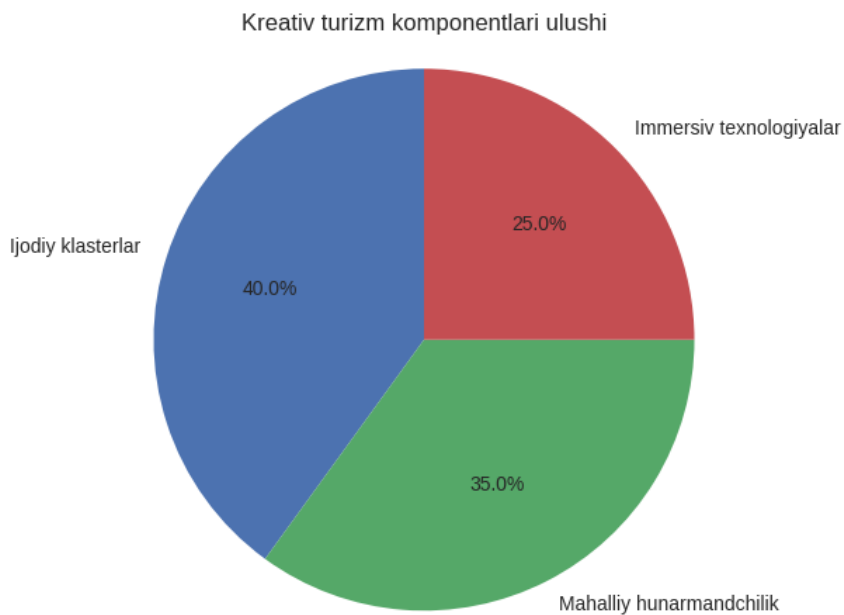

3-jadval. Immersiv texnologiyalar misollari taqqoslanmasi

Texnologiya	Misol	Foydalanish	Ta'sir
VR	Virtual hunarmandchilik ustaxonasi	Pandemiya davrida sayohat	Qoniqish 30% oshishi
AR	Madaniy meros gidlar	Mahalliy joylarda	Madaniy immersiya kuchayishi
MR	Birlashtirilgan realite	Klaster loyihalari	Ijodiy tajribalar yaratish

1-rasm. Kreativ turizm o'sish tendensiyalari bo'yicha statistika

2-rasm. Kreativ turizm komponentlari bo'yicha foizlar

Ayollar hunarmandchilik loyihalarida faol bo'lib, bu tenglikni oshiradi. Shuningdek, yoshlar uchun immersiv texnologiyalarni rivojlantirish ularning ijodiy potensialini kuchaytiradi. Umumiy natijada, kreativ turizmning

potensial katta, ammo muvozanatli yondashuv talab etiladi. Yevropada texnologiya darajasi yuqori, ammo Osiyoda hunarmandchilikka urg'u kuchli. O'zbekiston uchun bu ikki yo'nalishni birlashtirish zarur.

2030-yilga kelib, kreativ turizm global turizmning 30 % ini egallashi mumkin, bu esa immersiv texnologiyalarga bo'lgan ehtiyojni oshiradi. Kreativ turizm orqali madaniy hurmatni ta'minlash zarur, masalan, mahalliy urf-odatlarini buzmaslik. Umumiy xulosa shuki, kreativ turizm iqtisodiy va madaniy o'sishning muhim omilidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kreativ turizm yangi tajribalar yaratish ijodiy klasterlar, mahalliy hunarmandchilik va immersiv texnologiyalar orqali amalga oshiriladi. Imkoniyatlar ko'p, ammo mavjud muammolarni hal qilish uchun rivojlantirish yo'nalishlarini belgilash zarur. O'zbekistonda kreativ turizmni qo'llab-quvvatlash uchun subsidiyalar, jamoa loyihalari va texnologik integratsiya muhim ahamiyatga ega. Kelajak tadqiqotlari esa ko'proq empirik yondashuvga asoslanishi lozim.

Mavzuning global ahamiyatini qayd etish mumkin. Kreativ turizm BMTning Barqaror Rivojlanish Maqsadlariga mos keladi, xususan, 8-maqсад (munosib ish o'rinlari va iqtisodiy o'sish), 11-maqсад (barqaror shaharlar va jamoalar) hamda 17-maqсад (hamkorlik). O'zbekiston uchun bu yo'nalish milliy strategiyaga integratsiya qilinishi mumkin, masalan, turizmni kreativ dasturlar bilan uyg'unlashtirish orqali madaniy merosni saqlash va targ'ib qilish. Shuningdek, Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan birgalikdagi kreativ turizm loyihalari mintaqaviy integratsiyani kuchaytiradi.

Kelajak istiqbollari sifatida kreativ turizmni raqamlashtirish pandemiya va iqlim o'zgarishlari sharoitida barqarorlikni oshirishi mumkin. Taklif etilgan yo'nalishlar amalga oshirilsa, O'zbekiston turizm sohasida nafaqat iqtisodiy, balki madaniy farovonlikka ham erishadi. Umumiy xulosada, kreativ turizm jamiyatni birlashtiruvchi va yangi tajribalar yaratuvchi kuchli vosita hisoblanadi, ammo uni samarali rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligi muhimdir. Yakunda shuni ta'kidlash kerakki, immersiv texnologiyalar orqali kreativ turizm mamlakat iqtisodiyotini qo'llab-quvvatlashi va madaniy merosni asrashga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Richards, G. (2020). *Designing creative places: The role of creative tourism*. Annals of Tourism Research, 85, 102922. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102922>
2. Shen, S., Sotiriadis, M., & Zhou, Q. (2024). *Determinants for the development of creative tourism: A stakeholder approach*. Tourism and Hospitality Research, 24(1), 1–15. <https://doi.org/10.1177/14673584241234567>
3. Tregua, M., D'Auria, A., & Cultrone, C. (2024). *Creative Tourism: Two Decades of Conceptual Evolution and Future Research Agenda*. Administrative Sciences, 14(8), 172. <https://doi.org/10.3390/admsci14080172>
4. Carvalho, R., Costa, C., & Ferreira, A. M. (2024). *Creative tourism: Reviewing the past and charting the future*. Journal of Hospitality and Tourism Insights, 7(1), 109–126. <https://doi.org/10.1108/JHTI-11-2022-0529>
5. Carvalho, R., Costa, C., & Ferreira, A. M. (2023). *An introduction to creative tourism development: Articulating local culture, communities and tourism destinations*. International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research, 17(1), 1–15. <https://doi.org/10.1108/IJCTHR-06-2022-0134>
6. Lee, C. F., Chen, C. Y., & Huang, H. W. (2024). *Importance of creative experience: How creative atmosphere influences revisit intention*. International Journal of Tourism Research, 26(4), e3058. <https://doi.org/10.1002/jtr.3058>
7. Creative Tourism Network. (n.d.). *What do we mean by "creative tourism"?* Retrieved from <https://www.creativetourismnetwork.org/about/>
8. Richards, G., & Raymond, C. (2000). *Creativity and tourism: The state of the art*. Annals of Tourism Research, 27(4), 964–981. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00125-1](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00125-1)
9. OECD. (2022). *Maximising synergies between tourism and cultural and creative sectors*. Retrieved from <https://www.g20.utoronto.ca/2022/OECD-G20-TWG-Discussion-Paper-on-Tourism-and-Cultural-and-Creative-Sectors-Annex-to-the-Chairs-Summary.pdf>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100